

Naročnina za Jugoslavijo: celoletno 180 din (za inozemstvo: 210 din), za 1/2 leta 90 din, za 1/4 leta 45 din, mesečno 15 din. Tedenska izdaja za celo leto 50 din. Plača in toži se v Ljubljani.

TRGOVSKI LIST

Številka 15.

Časopis za trgovino, industrijo, obrt in denarništvo

Uredništvo: Ljubljana, Gregorčičeva ulica 23. Tel. 25-52. Uprava: Gregorčičeva ul. 27. Tel. 47-61. Rokopisov ne vračamo. — Račun pri poštni hranilnici v Ljubljani št. 11.953.

Izhaja vsak ponedeljek, sredo in petek

Ljubljana, ponedeljek 5. februarja 1940

Cena posamezni številki din 1'50

Odprta vprašanja

Vedno nova vprašanja se postavljajo pri nas, skoraj nobeno pa se ne reši do konca. Poslovni svet zato skoraj nikdar ne ve, kako naj uravna svoje postopanje, ker hipoma more nov predpis ovreči vse njegove račune.

Tako se je n. pr. razglasilo, da se bo izdala uredba o kontroli cen. Sestal se je tudi odbor, ki je začel to uredbo izdelovati. Komaj pa so prišle v javnost prve vesti o tej uredbi, je nastal proti temu načrtu upor, da je moral ves načrt pasti. Sedaj se izdeluje ali je že gotov drugi načrt, ki pa enako ne bo zadovoljil, kakor se more sklepati iz raznih že objavljenih kritik. Med tem teče čas naprej in kontrola cen postaja vedno manj aktualna, kajti med tem so se cene že same od sebe nekoliko uravnale. Ni izključeno, da bomo dobili uredbo o kontroli cen baš v trenutku, ko bo že nastala nova situacija in bo uredba absolutno zakasnela.

Svoje dni je bilo veliko razburjenja zaradi načrta zakona o elektrifikaciji. Kar na lepem bi mnogi izgubili po tem načrtu svoje pravice. Odpor javnosti je tudi ta načrt vrgel, da je nato vsa stvar zopet zaspala. Vendar pa je elektrifikacija potrebna in banovine jo tudi v skladu s svojimi finančnimi razmerami izvajajo. Ne pa tudi državne oblasti in niso redki primeri, da se celo v krajih, kjer so velike elektrarne, v državnih uradih uporablja petrolejka. Sedaj, ko smo omejili uporabo tekočih goriv, bi bil pač že čas, da bi takšne anahronizme odpravili in da se ne bi po nepotrebnem trošili petrolej, kjer je električna luč na razpolago.

Koliko anket, koliko konferenc in posvetovanj po vsej državi je že zahtevala novela obrtnega zakona samo v zadnjih dveh letih. Nobenega dvoma tudi ni, da je ta novela nujno potrebna, kljub temu pa do novele same ne pridemo, pa čeprav so prav za prav vse potrebne glavne spremembe obrtnega zakona med gospodarskimi organizacijami dogovorjene.

Uredba o krošnjarstvu je bila slovesno obljubljena gospodarskim ljudem že pred poldrugim letom. Kljub temu pa še do danes ni uresničena, čeprav se je med tem krošnjarsko vprašanje poostriilo do skrajnosti. Enako je s šušmarstvom. Dokazano je, da to šušmarstvo uničuje naše gozdno bogastvo. Treba bi zato bilo takoj in energično nastopiti proti temu šušmarstvu, da se ne bo še naprej delala škoda. Toda nič se ne gane in šušmarji morejo svobodno in v zasmeš vseh predpisov opravljati še nadalje svoje škodljivo delo.

Nešteto krat je bilo v naši javnosti načeto vprašanje zaposlitve tujcev. Nešteto krat tudi ugotovljeno, da se naši ljudje zastavljajo zaradi tujcev in da so po vrsti v vseh podjetjih tujci za isto delo neprimerno bolj plačani od domačinov. Na splošen pritisk javnosti so se sicer tudi izdali neki predpisi proti zaposlovanju tujcev, toda v glavnem je ostalo vse pri starem in odrejena evidenca nad tujci je le na papirju.

A ne samo to, da se odpirajo vedno nova vprašanja, od katerih pa se nobeno ne reši, mora gospodarski svet prenašati še drugod popolno negotovost. Tako je treba čakati na razsodbo državnega sveta tudi več let, da pride

gospodarski človek do svoje pravice. Nova davčna reforma pa vsebuje še težje določilo, po katerem bi davčna odmera šele po dveh letih postala definitivna, kajti dve leti bi imela finančna oblast pravico, da odmero ovreže. Jasno je, da bi s tem nastalo za davkoplačevalca čisto nemogoče stanje, ker ne bi nikdar vedel, pri čem da

prav za prav je. V to poglavje spada tudi pri nas že kar običajna praksa, da se uvedejo novi davčni predpisi tudi za nazaj. Kako naj pri takšni praksi sestavljajo gospodarski ljudje svoje knjige, je res neresljiva uganka.

Mnogo preveč vprašanj se pri nas načinja, namesto da bi se najprej rešila stara vprašanja in ta

dobro, šele nato pa začela reševati nova. Tako pa imamo kljub enormnemu obsegu predpisov vedno več nerešenih vprašanj, da je gospodarski svet v vedno večji zadregi. Pri tem pa se je vprašanje naše upravne reforme tudi ustavilo, da o tej reformi, čeprav najbolj potrebni od vseh, ne smemo niti misliti.

Od 58 novih delniških družb ima 44 sedež v Beogradu

Lansko leto je bilo v vsej državi ustanovljenih 58 novih delniških družb, ki so imele skupno 1361 milijona dinarjev delniške glavnice. Od teh ima sedež v Beogradu 44 družb s kapitalom 1305 milijona din. 95,8% vsega kapitala odpada torej na družbe s sedežem v Beogradu. Od teh družb ima Priv. družba drž. tovarn za svilo 30 milijonov din glavnice. Pri drugih družbah je udeležen samo zasebni kapital. Od teh družb je 7 družb z delniško glavnico 0-5, 17 z glavnico 1-9, 2 s 3, 1 s 3,5, 7 s 5, 1 z 20 in ena družba z glavnico 30 milijonov din.

5 družb s sedežem izven Beograda je ustanovilo svoje podružnice v Beogradu, 5 družb pa je preneslo svoj sedež v Beograd. Zasebni kapital se vedno bolj koncentrira v Beogradu.

Zaposlitev tujcev v naši tekstilni industriji

V Zagrebu se je ustanovilo Društvo tekstilnih mojstrov in podmojstrov v banovini Hrvatski, ki bo skušalo rešiti vprašanje zaposlitve tujcev v naši tekstilni industriji. Društvo je v ta namen že zbralo obširne statistične podatke. Nikakor se ne sme več trpeti, da bi bili v tekstilni industriji domačini zapostavljeni za tujci. To pa se danes dogaja in treba je samo primerjati plače tujcev in pa domačih ljudi. V ta namen je društvo že stopilo v stik z oblastmi. Društvo pa bo tudi skrbelo za strokovno izpopolnitev svojih članov.

Prizad bo prevzel uvoz riža

Potovanje tajnika v ministrstvu za trgovino in industrijo dr. Tomića v Rim je v zvezi z ureditvijo vprašanja našega uvoza bombažnega prediva iz Italije. Kakor pa poroča »Jug. Kurir« bo dr. Tomić v Rimu razpravljati tudi o uvozu oluščenega riža. Ker se ni mogel doseči sporazum o tem vprašanju med italijanskim pristojnim zavodom in našimi trgovci in industriale, ki uvažajo riž, se namerava določiti Prizad kot uvoznik oluščenega in neoluščenega riža iz Italije.

Do 7. februarja se morajo prijaviti terjatve proti Češko-Moravski

Devizna direkcija Narodne banke je izdala kominike, s katerim poziva vse izvoznike in uvoznike blaga iz češko-moravskega protektorata, da ji do 7. februarja prijavijo svoje terjatve oziroma svoje dolgeve iz kupiškijh poslov s Češko-Moravsko.

Terjatve morajo prijaviti vsi, ki imajo kakšne terjatve brez ozira na to, kdaj so te terjatve nastale. To velja tako za naše državljanke ko tudi za tuje firme, ki imajo sedež v Jugoslaviji.

Uvozniki morajo prijaviti vse svoje dolgeve ko tudi podatke o načinu, kako so ti dolgovji nastali in kakšni so njih plačilni pogoji. Te prijave imajo namen, da se uredi vprašanje plačila izvoznikih terjatev.

Ne razumemo pa, zakaj se postavlja tako kratek rok. Več obzirnosti do poslovnega sveta ne bi nikomur škodovalo.

Obnovite naročnino!

Kartel je odgovoril Njegov odgovor pa je nezadosten

V beograjskem »Vremenu« sta odgovorili firmi Jugoslovenska Standard Vacuum Oil Comp. in Jugoslovenski Shell na odprto pismo trgovca Gustava Golla, ki je objavil svoje odprto pismo poleg v »Trgovskem listu« tudi v »Vremenu«.

Odgovor obeh firm se glasi: Sklicujoč se na to odprto pismo izjavljamo, da stanje, kakor ga opisuje g. Goll ni v skladu z resničnostjo ter da izvirajo njegova izvajanja iz neinformiranosti in nepoznavanja pravega stanja stvari. Napadi na petrolejske družbe takšne vrste, kakor se od časa do časa pojavljajo v javnosti, ne samo ustvarjajo nepotrebno zmešnjavo v vrstah potrošnikov, temveč gredo tendenciozno tudi za tem, da bi se pokazala domača petrolejska družba v najslabši luči.

Izjavljamo, ne zaradi g. Golla, temveč zaradi javnosti, da je celotno poslovanje petrolejskih družb pod stalnim nadzorstvom državnih oblasti, ki imajo v vsakem času in v vsakem pogledu popoln vpogled v poslovne knjige, opravljajo nadzorstvo nad občno poslovno politiko družb in končno izvršujejo učinkovito kontrolo pri določevanju cen.

Potemtakem smatramo ko dosejaj tako tudi v bodoče kontrolo pristojnih državnih oblasti za edino poklicano, da vpliva na poslovno politiko petrolejskih družb.

K temu odgovoru obeh družb pa dostavlja »Vreme« svoje silno neutemeljeno mnenje, da smatra s tem odgovorom kartela zadevo kot popolnoma razčiščeno. To tem bolj, ker bi morale državne oblasti, če bi držale trditve g. Golla, storiti potrebne ukrepe, a tega niso storile niti po objavi odprtega pisma g. Golla. Gre za podjetja, ponavlja »Vreme« za obema petrolejskima družbama, ki so pod najstrožjim državnim nadzorstvom in ki opravljata v naši državi silno važno in za naše gospodarstvo silno koristno funkcijo.

Popolnoma nezadosten odgovor

Trditve, ki jih je navedel gosp. Goll v svojem odprtem pismu, so bile čisto konkretne. Trdil je, da je petrolejski kartel kriv, če je bila Slovenija za Božič brez petroleja. Trdil je nadalje, da je rafinerija »Aquila« v Trstu prej prodajala petrolej v Sloveniji, da ga pa sedaj ne prodaja več, ker ji je lani kartel odstopil 5% delež svojega dobička, da ne prodaja več v Sloveniji petroleja, bencina in olja.

G. Goll je trdil nadalje, da uprava državnih monopolov od 22. decembra 1939 dalje, ko je železnica zopet dopustila, da pošljejo trgovci svoje cisterne v Romunijo, ni več hotela izdajati uvoznih dovoljenj.

G. Goll je nadalje trdil, da uživa kartel razne taksne in druge ugodnosti, da plača trgovci skupno 585'64 din vseh terjatev, kartel pa samo 321,54 din. Zato trgovci ne morejo več nabavljati petroleja v tujini.

G. Goll je nadalje trdil, da ni kartel več hotel proizvajati petroleja, ter ga je zato zmanjkalo ter da je kasneje dosegel, da mu je bila dovoljena višja prodajna cena.

Končno je trdil g. Goll, da se kartel ne drži obveznosti, da bo povsod v državi prodajal petrolej po določeni ceni in da ga nekaterim trgovcem sploh ni hotel več prodajati.

Svoje trditve pa je g. Goll zaključil s pozivom, da ga kartel toži, da bi se vsa zadeva razčistila pred sodiščem.

Jasno je, da bi bila po tem odprtem pismu

tožba najboljši odgovor.

Kajti nikjer drugje se ne bi mogla vsa zadeva tako objektivno

Beseda o državnem nadzorstvu

Mislimo, da je kartel vendarle preveč zaupal v magično silo državnega nadzorstva. Vsi karteli so pod državnim nadzorstvom, toda praktično to nadzorstvo ne pomeni mnogo in je navadno le na papirju. Morda je državno nadzorstvo nad petrolejskim kartelom bolj učinkovito, že zaradi narodno-obrambnih razlogov, toda v tem oziru je treba tudi povedati, v čem se praktično to nadzorstvo kaže. Ni zadosti, če se reče nadzorna oblast more vsak hip pregledati vse poslovanje in vse poslovne knjige, če se hoče kdo na to nadzorstvo sklicevati, temveč treba je čisto konkretno povedati, kdaj in po kom se je to nadzorstvo izvršilo in kakšen je njegov konkreten rezultat. Kartel se ne bi smel le sklicevati na teoretično možnost nadzorstva, temveč bi moral, če se hoče na to nadzorstvo sklicevati, pustiti besedo temu nadzorstvu.

Ne kartel, temveč tista oblast, ki nad kartelom izvršuje nadzorstvo, bi morala dati kartelu izpričevalo, da je njegovo poslovanje v korist države.

Če se že vmeša v debato državnega nadzorna oblast, potem gre njej beseda, nikakor pa ne more drug nastopati ali govoriti za to državno oblast. Vendar nihče ne trdi, da ne bi bilo državne kontrolne oblasti nad kartelom, zato tudi ni treba posebej poudarjati obstoj te oblasti. Pač pa gre za to, kako se ta oblast izvaja in kaj pravi ta oblast sama o trditvah g. Golla. Očitki g. Golla na vse zadnje zadevajo tudi državno oblast, ki ima zato tudi direkten razlog, da pove, kako je s trditvami g. Golla.

Če torej kartel ni hotel polemizirati z g. Gollom, potem bi pač storil najbolje, če bi vložil tožbo proti g. Gollu ter objavil, da ne odgovarja na odprto pismo, ker je stvar izročil v razsodbo sodišču.

Tega pa kartel ni storil, temveč objavil samo kratek odgovor, v katerem naglašajo samo eno, da je vse njegovo poslovanje pod stalnim državnim nadzorstvom in da imajo državne oblasti stalen vpogled v njegove poslovne knjige ter da nadzirajo vse njegovo poslovanje.

Ne bi pa padla krona z glave niti kartelu samemu, če bi odgovoril na konkretne trditve gosp. Golla in pojasnil, če so ali niso te trditve utemeljene. Vendar ne bi bilo kartelu prav nič težavno odgovoriti, če je res, da ne prodaja vsem trgovcem petroleja ali če bi na kratko demantiral vest o dogovoru z rafinerijo »Aquila«. Res je, da je bencinski kartel zelo velik gospod, toda na drugi strani pa je tudi res, da živimo v takšnih časih, da se javnost ne more zadovoljiti s tako lakoničnim odgovorom, kakor je odgovor kartela, kadar gre za tako velike interese vse javnosti.

Zato pričakujemo, da bo spregovorila tudi državna nadzorna oblast in nas prepričala, da moremo imeti v njeno delo popolno zaupanje, ker nam bo natančno povedala, kako in s kakim učinkom izvaja svoje nadzorstvo. Ko pa bo spregovorila državna nadzorna oblast, šele potem se more kartel na njen izrek sklicevati, če bo seveda ta izrek za kartel ugoden.

Na vsak način pa zahtevamo pojasnilo, zakaj je bila Slovenija za Božič brez petroleja!

Zvišanje cen železnim izdelkom

Kartel ključavničarske stroke in črne pločevine je s 30. januarjem zvišal cene ključavničarskemu blagu za 8%, izdelkom iz črne pločevine za 14-5%, ambalažo pa bo zaračunal z 2-5% vrednosti blaga.

Nadalje so bile zvišane cene vijakov za 20-29%, žbljem za 65 par, trgovskim livom za 1-60 din, podkvam za 50 par, pile pa so se podražile za 15%.

Dobava v Nemčiji pred septembrom naročenega prediva

Čeprav se je oficijalno že poročalo, da je to vprašanje popolnoma urejeno, se to vendarle ni zgodilo. Stroji in še nekateri drugi predmeti, ki so bili naročeni v Nemčiji pred 1. septembrom 1939., so že prišli, ni pa še bilo dobavljeno tudi naročeno tekstilno predivo. Baje zato, ker niso naša podjetja poslala še vseh potrebnih podatkov in se zato razdelitev na vsako podjetje pripadajoče količine prediva ni mogla izvesti. Zaradi tega sporoča naš trgovinski ataše v Berlinu naslednje:

Pri naših intervencijah pri pristojnih nemških oblastih zaradi neizvršitve dogovorjenih dobav moramo za vsak posamezen primer imeti naslednje podatke:

1. Ime jugoslovanske firme, ki je naročila blago v Nemčiji.
2. natančen naslov nemškega dobavitelja.
3. kakšno blago je bilo naročeno in v kakšni količini.
4. dan naročila in
5. kdaj bi moralo biti blago dobavljeno.

Plug se bodo podražili

Ker je naša vlada pokazala pripravljenost, da zniža oziroma odpravi uvozno carino na pluge, so sedaj tuje tvornice plugov naročile svojim zastopnikom v Jugoslaviji, da takoj in čim bolj na tiho zvišajo cene plugov za 25%. Na ta način bi tuje tvornice dosegle, da bi ostala cena plugov kljub odpravi carine ista. Z drugimi besedami se pravi to, da bodo dobile od carine pobasale te tovarne, ne pa kmetovalci, zaradi katerih hoče vlada odpraviti carino.

Da bo vse poglavje še bolj zanimivo, treba dostaviti, da se je sedaj začel še boj med Prizadom in zadrugami, kdo bo dobavljal te brezcarinske pluge. Tudi ta boj ne bo pocenil kmetovalcem plugov.

Uprava monopolov je nabavila zadostne količine soli in nafte

Uprava drž. monopolov sporoča, da je nabavila zadostne količine soli, da bo prebivalstvo popolnoma preskrbljeno. Uprava je nabavila po 20.000 ton soli v Egiptu in Turčiji, 50.000 ton v Italiji in 40.000 ton v Romuniji. Že te količine z domačo proizvodnjo krijejo domačo potrošnjo. Poleg tega pa se uprava pogaja še z Nemčijo zaradi nabave drobne soli.

Kar se tiče bencina in uvedbe bencinskih kart bo vse pripravljeno delo v kratkem končano. Uprava monopolov je bencinske karte že poslala vsem sreskim načelstvom ter tudi določila kvote za vsa motorna vozila. Čaka se samo še na to, da dovrši delo glede kart banske uprave v Zagrebu. Kakor hitro bo to delo končano, bo objavljena naredba trgovinskega ministra o določitvi bencinske kvote za vsa motorna vozila.

Nabava petroleja je nekoliko otežena zaradi sedanjih razmer v Romuniji ter zaradi ustavitve prometa po Donavi. Vendar pa se je posrečilo nabaviti nekatere količine v tujini. Tako je prišla v soboto v Dubrovnik ladja »Apolonija« z 2000 tonami petroleja. V kratkem pridejo še večje količine petroleja, plinskega olja in surove nafte, da bodo v državi zadostne količine tekočih goriv.

Angleške železnice

Blagovni promet na angleških železnica se je zaradi vojne dvignil za 20%. Dvig je tudi posledica omejitve potrošnje tekočih goriv. Ker pa so se angleške železnice vedno dobro vzdrževale, so mogle železnice zvišanje prometa tudi dobro zmagati. Za popravilo železnice je bilo v zadnjih letih izdano 20 milijonov funtov. Še večji zne-

ski pa so bili izdani za zboljšanje železniškega parka. Vsako leto se v Angliji obnovi 1450 milj železniške proge ter se v ta namen porabi 214.000 ton jekla in 4 milijone železniških pragov. Za barvanje vagonov se potroši na leto 10.000

ton barve. Pred pričetkom vojne je železniška uprava rekvirirala vse zasebne železniške vagona. Teh je veliko, ker imajo zlasti vsi rudniki svoje vagona. Angleške železnice so eno največjih podjetij na svetu. Lastnice so 49.774 hiš

ter so največji lastnik hotelov na svetu. Imajo številne doke za popravilo ladij ter v 76 pristaniščih svoje pristaniške naprave. Vrednost angleških železnice se ceni na 1 milijardo funtov, nad 215 milijard dinarjev.

Državna podjetja in njih uprava

Potrebno je večje jamstvo za dobro vodstvo teh podjetij

Zagrebski »Jugoslovanski Lloyd« je načel zelo važno in tudi nujno potrebno vprašanje o državnih gospodarskih podjetjih in njih upravnih ter nadzornih odborih. V naši državi se je namreč v zadnjih letih ustanovila cela vrsta velikanskih podjetij, od katerih imajo nekatera tudi po več sto milijonov dinarjev delniške glavnice. Da imenujemo samo nekatera teh podjetij: Družba »Silos«, »Šipac«, »Jugoslovanski čelik«, »Celulozac«, sladkorne tovarne, nekatere kovinske in kemične industrije, drž. denarni zavodi itd.

Vsa ta podjetja so bila ustanovljena z državnim denarjem, t. j. z denarjem davkoplačevalcev, ki imajo zato vso pravico zahtevati, da se ta podjetja tudi dobro upravljajo in da dajo državi oni dobiček in ono korist, ki sta bila razlog za njih ustanovitev. Če bi se izpolnile vse one nade, ki so se navajale ob ustanovitvi teh podjetij, bi se mogla korist teh podjetij zelo močno poznati ne le v državni blagajni, temveč tudi v vsem našem gospodarstvu. Teh ugodnih posledic pa javnost žal v posebno veliki meri ne vidi. »Jug. Lloyd« pa tudi navaja, zakaj teh ugodnih posledic ni ter pravi:

Nič ni čudno, če se mnogi vprašajo, kako in kdo upravlja ta tako važna državna podjetja? To vprašanje je napotilo tudi nas, da smo sestavili seznam članov upravnih in nadzornih odborov teh podjetij, kakor so jih objavili uradni in neuradni listi. Kot ljudje pa, ki ne sodijo vse le po imenih, smo se zanimali in informirali tudi o preteklosti, zvezah, poklicih, znanju, moralnih in materialnih razmerah one gospode, ki ima čast in srečo, da sedi v upravnih in nadzornih odborih posameznih državnih podjetij, ki so večinoma organizirana na delniški podlagi. Po vsestranskih in podrobnih informacijah smo se morali — milo rečeno — začuditi! Če bi pa objavili vse to, kar smo na podlagi vestnih informacij zbrali — bi javnost zastrmela.

Vedeli smo že od davno, da sede v upravnih in nadzornih odborih drž. podjetij ljudje, ki se morajo za ta svoj položaj večinoma zahvaliti samo svojim negospodarskim zvezam in zaslugam. Nikdar pa nismo mogli niti v sanjah misliti, da še danes velikanski odstotek teh sinekuristov ne spada niti po svoji preteklosti niti po svojem znanju v uprave in nadzorstva podjetij, v katerih bi morala biti tehnična in komercialna sposobnost edini kriterij, ki bi dajal pravico, da kdo odloča in razpravlja o poslih, premoženjih, pogonih in interesih teh podjetij, v katera smo vložili težke stotine milijonov in ki so usodne važnosti za interese države in naroda.

List pravi dalje, da ne trdi, da ne bi bili v teh upravah in nadzorstvih tudi dobri, sposobni ljudje. Takšni so n. pr. iz vrst uradništva, ki so imenovani kot vrhovna kontrola. Tudi iz meščanskih vrst je imenovan tu pa tam kakšen strokovnjak, toda ti so v naravnost velikanski manjšini. Kaj n. pr. ve o težki kovinski ali lesni industriji ter trgovini kakšen podeželski načelnik, strankarski agitator, arhivski uradnik, penzioniran uradnik ali skrahiran trgovec, ki nikdar niso imeli opravka s posli, ki jih

opravljajo ta podjetja. Upravni in nadzorni odbori drž. podjetij imajo mnogo preveč teh neizbranih ljudi ter so se zaradi tega zgodile tudi razne »nesreče«, od katerih je bila največja ta, da so mogli nekateri posamezniki delati tudi brez vsake kontrole. Če pa so se odkrile razne nekorektnosti, ni bil nikdar kdo teh ljudi poklican na odgovornost.

Zato je treba končati s tem sinekurskim sistemom in v uprave teh podjetij smejo priti samo ljudje, ki so strokovno in komercialno za takšne posle tudi usposobljeni. Tej zahtevi se pridružuje v celoti vsa gospodarska javnost, ki mora zahtevati, da se v državna podjetja vloženi velikanski zneski tudi dobro obrestujejo, da dajo državi to, kar država od njih potrebuje, ne

pa da hirajo, ker so postala preskrbovalnice za ljudi, ki niso v svojem življenju dokazali nobene druge sposobnosti, kakor da imajo dobre zveze.

Hkrati v vprašanju članstva v upravnih in nadzornih odborih drž. podjetij pa je treba prečistiti še drugo vprašanje, če je namreč sploh dobro, da se ustanovlja pri nas tako veliko državnih podjetij, ko pa je vendar notorično, da je uprava državnih podjetij vedno neprimerno dražja in slabša ko v zasebnih.

Ali ne bi bilo zato mnogo bolj umestno, če bi se tudi že obstoječa državna podjetja prepustila domačim podjetnikom, ki bi samo na davkih dali državi več, ko pa dobi danes od vsega podjetja!

Razsodba državnega sveta

Kdaj se uslužbenki davek všteje v osnovo družbenega davka

Pri odmeri družbenega davka je bil nekemu industrijskemu podjetju všteti v davčno osnovo znesek, ki je bil plačan na naslov uslužbenkega davka. Na tožbo podjetja je državni svet z razsodbo št. 6174/39 razveljavil ta odlok iz naslednjih razlogov:

»S tožnim odlokom je bila vnesena v davčno osnovo po točki 2. člena 82. zakona o neposrednih davkih vsota 74.776 din, kolikor je cenzurna oblast ugotovila, da je podjetje plačalo namesto svojih nameščenecv uslužbenkega davka.

Podjetje trdi v svoji tožbi, da to sporno vsoto ni plačalo namesto svojih nameščenecv, temveč da jo je plačalo za svoje nameščenice in na račun njih plače ter je zato mnenja, da se ta vsota ni smela vnesti v davčno osnovo. Zato zahteva, da se toženi odlok razveljavi kot protizakonit iz razloga, ki je naveden v tožbi.

Potem ko je državni svet preučil izvajanja obeh strank, je razsodil:

Za presojo vprašanja o davčni zavezanosti sporne vsote je odločilno to, če je plačalo podjetje sporno vsoto namesto svojih nameščenecv, kakor se trdi v toženem odloku ali pa za svoje nameščenice in na račun njihovih plač, kakor to trdi podjetje v tožbi. Ker pa ta činjenica, da je podjetje plačalo sporno vsoto namesto svojih nameščenecv, ni ugotovljena niti v toženem odloku niti v navedenem zapisniku z dne 18. avgusta 1937., oziroma ni v njih povedano, na podlagi katerih činjenic se sklepa, da pomeni sporna vsota uslužbenki davek, ki ga je podjetje plačalo namesto svojih name-

ščenecv, kar pa bi morala cenzurna oblast v toženem odloku v skladu s § 107. in 109. zakona o obnem upravnem postopku naglasiti. Ker pa se ta činjenica ne more ugotoviti niti na podlagi priloženih aktov, je bil toženi odlok izdan po nepravilnem postopku in na podlagi nezadostno ugotovljenih činjenic v bistvenih točkah, zaradi česar se je moral kot nepravilen v smislu člena 26. zakona o državnem svetu in upravnih sodiščih razveljaviti kot nasproten zakonu s tem, da pristojna davčna oblast v smislu prednjih razlogov in navedenih zakonskih predpisov postopa ter da o davčni zavezanosti sporne vsote izda nov odlok.

K tej razsodbi dostavlja »Privredni pregled«:

Zavezanec uslužbenkega davka so samo nameščenici podjetja in to samo zadržuje od njihovih plač davek ter ga izroča davčni oblasti. V kolikor torej podjetje na ta način zadržuje uslužbenki davek in ga izroča davčni oblasti, ni za ta znesek zmanjšan dobiček podjetja, s tem pa tudi ne davčna osnova. Zato se ta vsota ne bi smela pribiti davčni osnovi samega podjetja. Če pa plačuje podjetje iz svojih dohodkov uslužbenki davek svojim nameščencem, tedaj se dohodek podjetja zmanjša in plačani uslužbenki davek se mora pribiti davčni osnovi podjetja.

K vsemu temu pa bi dostavili mi, da je torej podjetjem prepovedano čutiti socialno do svojih nameščenecv. Vsekakor bi bilo pravilno samo eno, da se plačan uslužbenki davek v vsakem primeru odbije od davčne osnove.

Ukrepi italijanske vlade za pospeševanje tujskega prometa

Da bi se čimbolj razvil tujski promet, namerava italijanska vlada dovoliti hotelom znatne davčne olajšave, nekateri hoteli pa bodo dobili tudi državno pomoč. Vlada bo nadaljevala svojo akcijo za modernizacijo hotelov ter povečanje njih komforta. »Banca del Lavoro« bo dajala za nove stavbe do 50% potrebnega stavbenega kre-

dita, za notranjo opremo hotelov pa do 25% vseh stroškov po ugodnih pogojih. Ustanovila se je nadalje tudi posebna organizacija, ki bo skrbela za strokovno naobrazbo hotelskega naraščaja.

Madžarsko-jugoslovanska trgovinska pogajanja

ki bi se morala v kratkem pričeti, so odpovedana. Vsa vprašanja so bila namreč med tem že rešena z diplomatskimi pogajanja.

Politične vesti

Bolgarsko stališče z ozirom na konferenco Balkanske zveze je bilo z odločujočega bolgarskega mesta razlozno dopisniku agencije Stefani takole: Bolgarska bo nadaljevala svojo politiko miru ter varovala svojo striktno nevtralnost v sedanjem konfliktu. Čeprav je Bolgarska pripravljena sodelovati z vsemi svojimi sosedi, se svojim nacionalnim zahtevam ne odreka. Bolgarska ne bo vstopila v Balkansko zvezo tako dolgo, dokler države članice B.Z. ne rešijo na zadovoljiv način vsa sporna vprašanja med balkanskimi narodi. Bolgarska je prepričana, da bi rešitev teh vprašanj učinkovito pripomogla k ohranitvi miru in nevtralnosti v južnovzhodni Evropi. Svoje mednarodne odnose hoče Bolgarska čim bolj razviti z vsemi državami, toda le na temelju absolutne enakosti.

»New Chronicle« poroča iz Carigrada, da pripravljata romunska vlada zakon, s katerim bo dobila Dobruža avtonomijo. Bolgarska vlada da je pripravljena smatrati to kot dokaz dobre volje Romunije.

Drž. podtajnik italijanskega letalskega ministrstva general Pricono je objavil članek, v katerem sporoča, da bo letos podvojeno število italijanskih letal in pilotov. Vsi stroji v italijanskih tovarnah letal bodo obnovljeni. Zgrajenih bo mnogo novih letalskih oporišč v Italiji in v kolonijah.

Veliki posveti vojaških poveljnikov vseh vrst orožja so bili zadnje dni pri Hitlerju. Listi poročajo, da so ti posveti v zvezi z veliko ofenzivo, ki jo pripravlja Nemčija hkrati na morju, v zraku in na suhem. Ofenziva bi se začela takoj, ko bi nastopilo ugodno vreme. Listi računajo s tem, da bo sedanje zatišje na zapadni fronti v kratkem konec.

Predsednik finske republike Kallio je izjavil v parlamentu, da vodi Finska vojno samo zato, ker je v to prisiljena, da pa želi čim prej skleniti časten mir. Potrjuje se vest, da je predsednik Kallio že začel delati na to, da bi Finska sklenila mir. Kljub tej pripravljenosti Finske za mir, pa ni njen odpor niti najmanj popustil, kar je zlasti dokazala zadnja brezuspešna ofenziva sovjetskih čet.

Sovjetske čete so ponovno skušale prodreti Mannerheimovo obrambno črto in so se pri tem posluževale nove taktike. Pred tanki so vozili velike jeklene plošče, za katerimi je bila pehota varna pred finskimi strojnimi. Obdali so oklopna vozila tudi z dimom. Po hudih bojih pa se je Fincem posrečilo vendarle ustaviti s protiofenzivni sunki tudi to prodiranje. Ker sovjetske čete v zadnjem času mnogo bolj nastopajo, sodijo, da jim pomagajo nemški inštruktorji.

Letalski bombni napadi na finska mesta se ponavljajo dan na dan z nezmanjšano silo, čeprav so izgube sovjetskih letal pri tem precej velike. Tako je 54 sovjetskih letal napadlo mesto Rovaniemi in vrglo nad 200 bomb, ki so podrele več hiš in napravile veliko škodo. Tudi mnogo civilistov je bilo ubitih.

Iz Finske prihajajo novi pozivi za pomoč v moštvo in materialu, ker je premoč sovjetskih čet prevelika, da bi mogli Fini sami vzdržati ves boj. Dosedaj so na Finskem tri tuje prostovoljske brigade, od katerih je posebno odlično opremljena švedska.

Seč belgijskega generalnega štaba Deem Bergen je nenadoma odstopil. Odstop je splošno presenetil, vendar pa se iz obveščenih krogov zabija, da ni bilo nobenega nesoglasja politične narave, ki bi povzročilo odstop.

Iz Helsink se poroča ob pričetku tretjega meseca vojne, da so imele sovjetske čete v prvih dveh mesecih vojne okoli 250.000 mož izgub, in sicer mrtvih, ranjenih in ujetih vojakov. Uradno poročilo nadalje trdi, da so izgubili sovjeti okoli 270 letal ter okoli 500 tankov.

Na Poljskem nameravajo uvesti Nemci prisilno delovno službo. En milijon Poljakov bodo prepeljali v Nemčijo, kjer jih bodo uporabljali za poljske dela. Prvi transporti teh mobiliziranih Poljakov že prihajajo ter jih pride do aprila v Nemčijo okoli 400.000. »Vsa nemška zemlja mora biti letos čim bolj intenzivno obdelana,« je izjavil načelnik kmetijskega oddelka v gospodarskem ministrstvu, ki je sporočil novinarjem uvedbo prisilnega dela na Poljskem.

V Švici je bila odkrita velika špijska afera, v katero je zapleten tudi bivši polkovnik Fonjalaz. Aretirana je bila že cela vrsta ljudi.

Konferenca med japonskimi in sovjetskimi delegati v Harbinu zaradi določitve meje med Sovjetsko Rusijo in Zunanjo Mongolijo je bila pretrgana.

Denarstvo

Likvidacija Slovenske banke

Lansko leto je banska uprava izdala odločbo, da se Slovenska banka d. d. v Ljubljani razpusti in likvidira njeno premoženje. Odločba je bila izdana na podlagi mnenja sodnih izvedencev v kazenski zadevi proti Miroslavu Janškolu. Izvedenca sta namreč ugotovila, da je Slovenska banka že l. 1927. izgubila vso svojo delniško glavnico in da je od takrat njena prezadolženost še narasla. Proti odločbi o razpustu se je Miro Janškolo pritožil na trg. ministrstvo, ki pa je njegovo pritožbo zavrnilo in je s tem postala odločba banske uprave pravomočna.

Promet na zagrebški borzi nazadoval

Po uradnih podatkih je znašal na zagrebški borzi promet v milijonih din:

	1939	1938	1937
dinarske obveznice	47'6	35'1	28'9
obveznice v tuji valuti	19'1	19'3	14'2
delnice denarnih zavodov	1'1	0'5	0'7
delnice industrijskih podjetij	6'6	1'2	2'1
devize	1563'3	1661'5	1767'2
valute	4'8	8'2	10'2
blagovni promet	18'5	26'5	23'5
skupno	1661'2	1752'4	1846'9

Uradni tečaji za februar

Finančni minister je predpisal za februar naslednje uradne tečaje:

1 napoleon	350—
1 zlati turška lira	398.30
1 angleški funt	216—
1 ameriški dolar	55—
1 kanadski dolar	54.80
1 nemška marka	14.80
1 belga	9.15
1 pengö	8.70
1 brazilski milreis	2.85
1 egiptovski funt	216—
1 palestinski funt	215—
1 urugvajski pezos	18.60
1 argentinski pezos	12.40
1 čilski pezos	1.25
1 turška papir. lira	34—
100 francoskih frankov	124—
100 švicarskih frankov	1235—
100 italijanskih lir	228.80
100 nizozem. goldinarjev	2915—
100 bolgarskih levov	45.50
100 romunskih lejev	30—
100 danskih kron	1105—
100 švedskih kron	1270—
100 norveških kron	1245—
100 pezet	430—
100 drahem	40—
100 čeških kron	150.50
100 finskih mark	108—
100 letonskih lat	740—
100 iranskih (perz.) rialov	100—

Tem tečajem je že prištet pribitek (»prim«).

Tendenca na beograjski borzi mlačna

Tečaji drž. vrednostnih papirjev so ostali pretekli teden na beograjski borzi skoraj brez spremembe. Ponudbe so še vedno zelo omejene, kar vpliva ugodno na stabilnost tečajev. Javna roka se le malo udeležuje v kupčijah. V glavnem so skoraj vsi papirji ohranili svoje tečaje. Značilno je, da se dolarski papirji sploh niso pojavili na trgu. Gibanje tečajev je razvidno iz naslednje primere:

	26. I.	2. II.
25% vojna škoda	425—	422.50
7% investicijsko	98—	98.50
4% agrarne	53.50	53.50
6% begluške	76.25	76.75
6% dalm. agr.	70.50	70.75
6% gozdne	68.50	68.50
7% Blair	88—	88.0
8% Blair	95.50	95.50
7% Seligman	101—	101—
7% stabilizacijsko	97.50	97.50

Ves promet je znašal le 1.646.673 din, za 674.028 din manj ko prejšnji teden, ko je bil promet že itak majhen.

Delnice Narodne banke so bile 7.450, delnice PAB pa po 191.50.

Na svobodnem trgu je bil angleški funt po 218'88, New York po 55—, Ženeva po 12'33, Pariz po 123'82, Bruselj po 933'31 in Amsterdam po 2919'86.

Nemška klirinška marka je bila po 14.80 din.

Ves promet v devizah je znašal 45'2 milijona, za 11'6 milijona več ko prejšnji teden.

Mednarodni devizni trg

Na curiški borzi je pretekli teden močno narasel tečaj madžarskega penga, in sicer od 79 na 87 švic. frankov. Gibanje drugih tečajev na curiški borzi kažejo naslednje številke:

Pariz	10'07	10'05
London	17'77	17'73
New York	446—	446—
Bruselj	75'40	75'60
Amsterdam	236'80	236'75
Berlin	178'70	178'70
Milan	22'51	22'51

Stanje Narodne banke

Izkaz Narodne banke z dne 31. januarja navaja naslednje spremembe (vse številke v milijonih din):

Kovinska podloga se je povečala za 6,9 na 2.010,0. Od tega je zlata v tujini 10,6 ter je ostala ta vsota neizpremenjena.

Devize izven podloge so se povečale za 21,4 na 772,7.

Vsota kovanega denarja v srebru, niklju in aluminijevi bronci je narasla za 41,5 na 353,7.

Skupna vsota posojil se je zmanjšala za 52,3 na 1.954,6, in sicer so se menična posojila zmanjšala za 54 na 1.878, dočim so se lombardna posojila povečala za 1,7 na 76,9.

Zapiski finančnega ministrstva so se povečali za 5,3 na 839,4, eskont bonov vojnega ministrstva pa za 82 na 1.316.

Razna aktiva so se zmanjšala za 85,1 na 2.505.

Obtok bankovcev se je povečal za 198,5 na 9.797,5. Skupna vsota obvez na pokaz se je zmanjšala za 147,5 na 2.120,4.

Skupno kritje znaša 26,98%, samo zlato pa 26,84%.

Obrestna mera je ostala še nadalje neizpremenjena.

Novi obračunski tečaj za drahmo

Med našo Narodno banko in Grško banko je bil določen tečaj 250 drahem za 100 din. Ta tečaj se bo uporabljal za izplačila in vplačila po računih A in B.

Ustanovitev posebne zbornice za banke in zavarovalnice v Zagrebu je bila odložena, dokler se ne reši vprašanje finančne samostojnosti banovine Hrvatske ter dokler se ne doseže sporazum med Zagrebom in Splitom glede izstopa bank in zavarovalnic iz tamkajšnjih trgovskih zbornic.

Turčija je devalvirala svoj funt v razmerju do dolarja za 25%, da bi mogla prodati svoj tabak Združenim državam Sev. Amerike.

Predlog za ustanovitev gospodarske stranke

V nekaterih gospodarskih, zlasti industrijskih krogih prodira v zadnjem času prepričanje, da bi se morali gospodarski ljudje organizirati v lastni politični gospodarski stranki. Vidno se je manifestiralo to naziranje v uvodniku »Jugoslav. govođjara« v številki z dne 24. januarja. V naslednjem podajamo glavne misli tega uvodnika.

Danes živimo v času, ki nalaga vsakemu sloju dolžnost, da resno prouči svoje posebne dolžnosti in naloge pri ustvarjanju socialnega in gospodarskega ravnovesja. To ravnovesje je silno važen element za našo zajednico in od njega zavisi ta javna morala in državna stabilnost.

Gospodarski stanovi imajo pri tem posebno važno vlogo, ki se nikakor ne sme podcenjevati. Baš v sedanjem času smo priča, kako postaja gospodarstvo žarišče največjih in najusodnejših borb za obstanek. To se kaže tako pri oskrbovanju narodov s potrebnim blagom ko tudi pri oboroževanju. Položaj gospodarstva pa pri tem ni niti najmanj zaviden, ker se od njega zahtevajo izredne žrtve.

Imajoč vse to pred očmi, se skušajo gospodarski stanovi organizirati, da bi premagali vse težave, katere se jim postavljajo. V naši državi kot nevtralni pa se morajo rešiti še druge težave. Na eni strani mora naše gospodarstvo prenesti vse reperkusije vojne, na drugi strani pa tudi naše notranje razmere zahtevajo od gospodarskih stanov posebne napore, da bi se mogli uspešno upreti vsem posebnim zahtevam proti gospodarskim ljudem.

V vsakdanjem življenju vidimo skoraj vsak dan pojave, ki ovirajo redno delo. Te pojave tudi časopisje beleži, a dostikrat tudi na škodo gospodarskih stanov in tudi vsega gospodarstva. Zaradi tega prihaja gospodarstvo, a tudi posamezni gospodarski ljudje v zelo težaven položaj. Zato je potrebno, da gospodarski ljudje mislijo na to, kako bi uredili svoje delo in svoje potrebe s splošnimi interesi. To vprašanje je danes zlasti važno, zlasti še, ker ni niti enostavno niti lahko rešljivo. Tudi vprašanje postavlja velike zahteve ne le posameznikom, temveč vsemu gospodarskemu organizmu. O vsem tem se tudi v resnici med gospodarskimi ljudmi mnogo razpravlja.

Nekateri predlagajo, da se mora gospodarstvo sodobno organizirati, da se bo moglo upreti navali vedno večjih težkoč. Ta organiziranost pa mora dobiti nove oblike, ker se tako posamezni gospodarski ljudje kakor tudi njih organizacije zavedajo, da te za sedanje razmere ne zadostujejo. Tu je potrebno mnogo močnejše orožje, da bi se mogle spraviti v sklad vse gospodarske in socialne difference. Tudi o tem je bilo izrečenih že

več predlogov. Ne le strokovni in stanovski gospodarski listi, temveč tudi dnevni listi so zahtevali in predlagali, da se koordinira delo na gospodarskem polju med državnimi oblastmi in gospodarstvom na ta način, da se izvolijo gospodarski ljudje v posvetovalne, strokovne in izvrševalne odbore pri vseh javnih ustanovah. Ta misel je našla mnogo pristašev, ker bi se z njeno realizacijo odpravila mnoga nesoglasja, država pa obvarovala pred škodljivimi eksperimenti. Čeprav pa so se za to zdravo misel izrekli gospodarski ljudje in tudi oblasti, vendar še niso bili doseženi vidni rezultati.

V zvezi s tem se je govorilo tudi, da bi bilo potrebno, da bi gospodarski ljudje sodelovali v našem politično-strankarskem življenju in da bi tudi kandidirali. Tudi ta misel ima mnogo pristašev ter ni niti nova, ker je v naprednih državah že davno prišla do izraza. Tudi pri nas se ni ta misel zametovala.

V zadnjem času pa se je šlo še naprej in pojavila se je tendenca, da gospodarski ljudje sami nastopijo v delu za preureditev države kot samostojna celota. Več predlogov je bilo izrečenih, da začne gospodarski ljudje ustanovljati svojo lastno politično stranko. Na ta način bi postalo gospodarstvo pomemben činitelj. Pa tudi za dvig vsega gospodarskega življenja v državi bi bila takšna stranka pomembna. Če bi taka stranka obstajala, potem se ne bi moglo dogajati, da bi se prezrle zahteve gospodarskih ljudi ali pa celo izdajali gospodarstvu direktno škodljivi predpisi, ker bi gospodarski zastopniki v skupščini ali v saboru

branili pravice gospodarskih ljudi ter bi s tem narodno predstavništvo postalo v resnici oni regulativ, ki bi vskladal javnopravne in zasebnopravne interese.

Misel lastne gospodarske stranke ima mnogo upravičenih razlogov. Tudi zakonski predpisi ne ovirajo ustanovitve takšne stranke. Zato pa tudi ni razloga, zakaj gospodarski ljudje o tem vprašanju ne bi razpravljali. Čas sam zahteva od gospodarskih ljudi samobrambo, katero bi jim gospodarska stranka tudi dala. Zato je le pravilno, če gospodarski ljudje o tem razmišljajo.

Z ustanovitvijo lastne gospodarske stranke bi se oprostilo gospodarstvo mnogih skrbi, ki vedno bolj pritiskajo gospodarske ljudi. Poleg tega pa bi dobili s takšno stranko novo konstruktivno enoto, ki bi vse svoje delo uravnala le z ozirom na dejanske in resnične potrebe gospodarstva. Zato je čas, da povedo gospodarski ljudje o ustanovitvi lastne gospodarske stranke svoje mnenje.

Podajamo te misli, da tudi naši gospodarski ljudje povedo svoje mnenje. Pri tem pa poudarjamo, da ne objavljamo tega predloga, da bi zanj agitirali, temveč samo zato, da se najdejo pota, kako bi se mogli gospodarski stanovi v našem političnem in javnem življenju čim bolj uveljaviti, da bi bili interesi našega gospodarstva zavarovani ne le pred demagogijami z leve in desne, temveč tudi pred nesposobnim birokratizmom, ki dobiva danes tem večjo moč, čim bolj se stopnjuje zunanje-politična napetost.

Napoveduje se zvišanje cene za opeko

Stanje v hrvatski opekarski industriji

Naša opekarska industrija ima zadostno surovin, le stroje je morala do zadnjega časa uvažati, večinoma iz Nemčije. Sedaj pa je začela izdelovati za opekarsko industrijo potrebne stroje Daruvarska livnica in tovarna strojev. Seveda pa ta tovarna še ne izdeluje vseh strojev, ki so potrebni opekarski industriji.

Opekarske industrije uporabljajo različna goriva za pogon, za žganje surovin pa se uporablja izključno domači premog.

Kartel opekarske industrije

Na Hrvatskem je približno 350 opekarn z letno kapaciteto 400 milijonov kosov opek. Lani je dosegla potrošnja opeke komaj polovico te kapacitete. Zlasti od leta 1931. dalje, ko se je začela gospo-

darska kriza in ko je stavbena delavnost silno padla, je nastala med opekarnami močna konkurenca in so nekatere ponujale opeko kar pod ceno. Mnoge so zaradi tega prišle tudi v zelo težaven položaj. Da bi se ta škodljiva konkurenca preprečila, se je večkrat poskušal ustanoviti kartel opekarn. Toda šele leta 1938. se je to posrečilo, toda le deloma, ker se za Hrvatsko ustanovljeni kartel omejuje le na Zagreb in Karlovac. V zadnjem času se opaža močno prizadevanje, da se ta kartel razširi tudi na Varaždin, Sisak in druga hrvatska mesta. Podobni opekarski karteli so še v Beogradu, Novem Sadu in Sarajevu. Vsi ti karteli imajo le lokalni pomen in ni med njimi skoraj nobene zveze. To pa je tudi razumljivo, ker so prevozni stroški za opeko tako visoki, da je na večje razdalje vsaka konkurenca

v normalnih razmerah med opekarnami izključena.

Zato je tudi uvoz, ko tudi izvoz opeke zelo redek. Že leta dolgo nismo uvozili iz tujine niti ene opeke, ker to preprečuje tudi naša uvozna carina, ki je prohibitivna. Pač pa se je iz Slovenije lani zadnje mesece pred vojno zelo mnogo opeke izvozilo v Nemčijo. Pred leti pa smo izvažali opeko tudi v dežele Severne Afrike.

Gibanje cen

Po ustanovitvi kartela so se cene opeke na Hrvatskem dvignile od 430 na 457 din za 1000 kosov navadne opeke. Še v večji meri so bile dvignjene cene za strešno opeko od 600 na 680— din. Za boljše vrste je bila cena dvignjena še v večji meri.

Z novim letom so se cene znova popravile zaradi zvišanja davka na poslovni promet od 2'7 na 3%. Računati pa je s tem, da se bodo cene z začetkom gradbene sezone dvignile še za 10 do 15 odstotkov. To zvišanje je naravna posledica višjih davkov, višjih mezd, podražitve premoga in drugih stroškov. Pri tej priliki bodi omenjeno, da so bila delavska gibanja v opekarski stroki precej pogostna, ker so bile mezde tudi v resnici nizke.

Nadaljnji razvoj opekarske industrije je odvisen od stavbene delavnosti. Na Hrvatskem upajo, da bo zaradi iniciative banske oblasti ta živahna. V drugih banovinah pa so ljudje manj optimistični.

Organizacija hrvatske opekarske industrije

Na Hrvatskem sta dve združenji opekarn: Zveza opekarn za bano vino Hrvatsko, ki zastopa obrtno-industrijske obrate ter strokovno obvezno združenje industrialcev opekarske stroke v Zagrebu, ki je bilo ustanovljeno s posebnim odobrenjem banske oblasti. Odločilna za pripadnost k eni ali drugi organizaciji je kapaciteta podjetja. Združenje industrialcev bi hotelo imeti čim več članov in zato predlaga, da se meja, ki loči industrijska od obrtniških podjetij, zniža od letne kapacitete 2 milijonov na 1 milijon.

V banovini Hrvatski je danes 295 opekarn z letno kapaciteto 369,4 milijona opek. Od teh je industrijskih podjetij 36 z letno kapaciteto 185,6 milijona opek, dočim 259 obrtniških podjetij more izdelati le 183,8 milijona opek. Če bi se znižala meja za pripadnost k industriji od 2 na 1 milijon opek, bi se zvišalo število industrijskih podjetij na 86. Samo 4 podjetja morejo napraviti več ko 10 milijonov opek, kapaciteta največje opekarn pa dosega 40 milijonov opek letno.

Terjatve proti Nemčiji znatno padle

Izkaz o stanju naših kliringov dne 31. januarja navaja, da so naše terjatve proti Nemčiji padle za 29,4 na 97,2 milijona din, zato pa se povečale terjatve proti Češko-Moravski za 9,7 na 70,7 milijona Kč. Znatno je narasel tudi naš dolg Italiji. Gibanje kliringov je razvidno iz naslednjih števil (vse v milijonih dotične valute):

Aktivni kliringi:	31. I.	22. I.
Bolgarski din	0,53	0,89
Nemčija RM	6,57	8,55
Češko-Moravska Kč	70,76	61,06
Spanija pezet	2,93	2,93

Pasivni kliringi:	1.42	1,42
Belgija belg	68,20	53,96
Italija din	27,21	33,81
Madjarska din	26,89	26,89
Poljska din	27,25	30,02
Romunija din	0,08	6,03
Turčija din	1,70	1,48
Slovaška Ks	0,29	0,28
Francija fr.	0,03	—
Franc. kolonije fr.	—	—

Kmetiska posojilnica ljubljanske okolice v Ljubljani izplačuje nove vloge dnevno v vsaki višini in obrestuje nove vloge po 4—5%.

Nova pogajanja z Nemčijo

Stalni nemško-jugoslovanski gospodarski odbor se sestaja dvakrat na leto: spomladi in jeseni. Letos se sestane že ta mesec v Zagrebu ali Ljubljani, ker se s 1. aprilom vključi Češko-Moravska v nemško carinsko ozemlje. Zato protektorat ne bo imel več svojih posebnih kontingentov ne posebnega klirinškega računa. Da bi se izvršil prehod na novi režim brez vsakega zastoja v medsebojni zamenjavi blaga, zato se tudi sestane že prej nemško-jugoslovanski stalni odbor.

Katera druga vprašanja se bodo na zasedanju odbora še razpravljala, ni znano. Pač pa se ve to, da se bo govorilo o cenah naših izvoznih predmetov, ker so te sedaj preizkušene.

Začela pa so se tudi pogajanja zaradi naših predvojnih dolgov Nemčiji. V decembru je sicer bil o tem v Beogradu že dosežen sporazum, sedaj pa se bo razpravljalo še o nekaterih preostalih dolgovih (posojila za vicinalne železnice in njih obrestovanje). Te dolgove bomo plačevali z izvozom naših proizvodov.

Na februarjemskem zasedanju stalnega odbora bo tudi govor o transportiranju našega izvoza vodnim putem.

Proizvodnja živega srebra na Slovaškem

Živo srebro se na Slovaškem predeluje v rudarskem zavodu v Koterbachu, ker vsebuje tamkajšnja železna ruda tudi živo srebro. Za Handlovo je to največji zavod za proizvodnjo živega srebra. V rudniku Mariabana sta dve veliki peči s kapaciteto 40 ton zemlje. Dnevna proizvodnja živega srebra znaša 240 kg. Ta zavod je v francoskih rokah ter se sedaj slovaška vlada pogaja s francoskimi lastniki, da bi prešel v slovaške roke, nakar bi se proizvodnja povečala.

Turčija je prepovedala izvoz bombaža

Lani v oktobru je bil dosežen s Turčijo sporazum, da plača svoj klirinški dolg nam na ta način, da nam dobavi bombaž. Na podlagi tega sporazuma so začeli naši uvozniki kupovati v Turčiji bombaž, čeprav je bil precej dražji kot na drugih trgih. S tem so omogočili našim izvoznikom, da so po 2 do 3 letih čakanja prišli do svojega denarja. Vse je kazalo, da je s tem vprašanje bombažnega uvoza iz Turčije popolnoma urejeno. Pred kratkim pa je turška vlada naenkrat prepovedala vsak izvoz bombaža. S tem je nastala nevarnost, da naši uvozniki ne bodo dobili niti onih količin bombaža, ki so jih ne le že naročili, temveč tudi plačali. Naši uvozniki torej ne bi dobili njim silno potrebnega bombaža, poleg tega pa bodo morali čakati še silno dolgo, da dobe svoj denar povrnen, ker se je ta med tem porabil za plačilo terjatev naših izvoznikov.

Ta primer zgovorno opominja uvoznike, da so silno previdni, kadar gre za plačilo vnaprej za klirinške države.

Pripomniti bi še, da so Turki zvišali ceno bombaža tako zelo, da je turški bombaž za 50% dražji kot najboljši bombaž na velikih svetovnih trgih.

Ze v 24 urah
barva, plesira in kemično snazi obleke, klobuke itd. Skrobi in svetlolika srajce, ovratnike in manšete. Pere, suši, monga in lika domače perilo

tovarna JOS. REICH

Poljanski nasip 4-6. Selenburgova ul. 3

Telefon št. 22-72.

Balkanske države bodo varovale svojo neodvisnost

Uradno sporočilo o beograjski konferenci

Konferenca držav Balkanske zveze, ki se je pričela 2. februarja in za katero je vladalo povsod po svetu največje zanimanje, se je v nedeljo zaključila. Da je bilo zanimanje za konferenco res veliko, dokazuje najbolj to, da so skoraj vsi večji svetovni listi poslali v Beograd svoje posebne poročevalce, čeprav imajo v Beogradu svoje stalne dopisnike. Uradno sporočilo o rezultatu konference je bilo prečitano pred 200 novinarji in so bili pri tem tuji v večini.

Glavni predmet vseh razprav je bila ohranitev nevtralnosti in obvarovanje balkanskih držav pred tem, da bi bile vmešane v evropski konflikt. Hkrati pa je šlo pri razpravi o konferenci za to, da se zboljšajo odnosi med vsemi balkanskimi državami. Uradno sporočilo kaže, da sta bila ta cilja tudi dosežena. Bilo je seveda tudi nekaj intrig, ki pa niso dosegle svojega namena.

Po zaključku konference so podali vsi štirje zunanji ministri držav Balkanske zveze daljše izjave, ki znova poudarjajo popolno solidarnost balkanskih držav ter njih odločno voljo, da obvarujejo Balkan pred vojnimi zapletitvami. Balkan, nekdanji ognjišče nemira, je danes žarišče miru, kakor je naglasil v svoji izjavi turški zunanji minister Saradžoglu. Ni pa bilo na konferenci nobenih senzacij, kar je poudaril v svoji izjavi predsednik konference Gafencu, temveč je delala konferenca mirno in v popolnem soglasju. S posebnim zadovoljenjem je sprejela javnost tudi izjavo grškega ministrskega predsednika Metaksasa, da more po konferenci izjaviti, da bo ostal mir v tem delu Evrope popolnoma ohranjen. Uspešno delo balkanske konference bo ugodno vplivalo tudi na vse druge države Podonavja, kakor je izjavil naš zunanji minister Cinciar-Marković. V tem je tudi poseben pomen konference.

Po zaključku konference je bilo izdano naslednje

uradno sporočilo:

Stalni svet Balkanskega sporazuma je zasedal v Beogradu 2., 3. in 4. februarja 1940. Grčijo je zastopal Jean Metaxas, predsednik vlade in zun. minister; Romunijo Grigore Gafencu, minister za zunanje zadeve; Turčijo Šukri Saradžoglu, minister za zunanje zadeve; Jugoslavijo pa Aleksander Cinciar-Marković, minister za zunanje zadeve. Iz izmenjave mnenj v ozračju prisrčnosti in polnem zaupanju morejo člani stalnega sveta soglasno ugotoviti:

1. Skupni interes štirih držav, da se ohranijo mir, red in varnost na jugovzhodu Evrope;

2. svojo trdno odločnost, nadaljevati odločno miroljubno politiko, ki držeč se točno svojih stališč glede današnjega spopada, da bi obvarovali pred strahotami vojne ta del Evrope;

3. svojo voljo, da ostanejo združeni v krogu sporazuma, ki zasleduje samo svoje lastne cilje in ki ni naperjen proti nikomur ter da skupno skrb za ohranitev pravic vsake članice do neodvisnosti in do nacionalnega ozemlja;

4. svojo iskreno željo, ohraniti in gojiti prijateljske odnose s sosednjimi državami v pomirljivem duhu medsebojnega razumevanja in miroljubnega delovanja;

5. potrebo, da se izpopolnijo in napravijo čim tesnejše gospodarske in prometne zveze med balkanskimi državami, pri čemer naj se organizirajo posebni trgovinski odnosi v okviru sporazuma;

6. podaljšanje Balkanskega pakta za novo statutarno dobo sedmih let začenši z 9. februarjem 1941;

7. sklep štirih zunanjih ministrov ohraniti medsebojne tesne stike do prihodnjega rednega zasedanja stalnega sveta, ki bo v Atenah februarja 1941.

Položai na lesnem trgu poln nasprotij

Možnosti za prodajo lesa v tujino so danes dobre, kar je bilo tudi razvidno iz poročil o stanju na raznih lesnih trgih, ki smo jih objavili v prejšnjih številkah.

V praksi pa nastaja za lesni izvoz vse polno ovir. Predvsem treba omeniti sedanje vreme. Pota so zatrpala s snegom, a tudi železniški promet trpi zaradi snega. Če pa se je spravil les na železniško postajo, se dostikrat pripeti, da ni vagonov. Če pa se dobe tudi potrebni vagoni, potem dostikrat manjka prostora na ladji. Če pa se prostor dobi, je prevoznina mnogokrat mnogo predraga. Pri tem je tarifa čisto neenaka, da se pride do najbolj nemogočih stvari. Tako je n. pr. prevoz z ladjo iz Jugoslavije v Južno Ameriko cenejši

ko prevoz iz Jugoslavije do Španije. Povpraševanje po našem lesu je živahno in cene so dobre, kar dokazuje tudi to, da se na dražbah običajno dosežajo višje cene. Gospodarski pogoji za uspešen in živahen lesni izvoz so dani, niso pa ugodne prevozne možnosti.

V zadnjem času se opažajo tudi bolj pogostna mezdna gibanja. Pri urejevanju teh vprašanj bi morali delodajalci in delojemalci gledati predvsem na to, da se dela. Če se bo na to gledalo, se bo našla tudi podlaga za ureditev mezd. Seveda pa se težko pride do soglasja, če nekateri vidijo le konjunkturo, ne pa tudi zvišana davčna bremena. Če pa imajo eni ko drugi pred očmi interes podjetja, bo kompromis gotovo dosežen.

Zunanja trgovina

Direkcija za zunanjo trgovino se bo ustanovila koncem februarja ali najkasneje v začetku marca. Vsi devizni posli v zvezi z zunanjo trgovino pa bodo ostali še nadalje pod kompetenco Narodne banke.

Devizna direkcija Narodne banke je na podlagi sklepa deviznega odbora uvedla poseben tečaj za uvoz kave, začimb, banan in pomaranč. Uvozniki tega blaga so dosedaj plačevali dolar po 60 din, odslej pa ga bodo morali plačevati po 75 din oz. za 25 odstotkov dražje.

Devize za plačilo ekstraktov, ki so potrebni za strojenje kože, se

morejo odslej kupovati svobodno in ne več po posebnem tečaju na podlagi 60 din = 1 dolar.

V Beogradu se mudi posebna slovaška delegacija, ki se pogaja glede nabave masti in slanine. Slovaki ponujajo kot kompenzacijo opremo in stroje za silose ter so v ta namen že stopili v zvezo z družbo »Silos«.

Zadnja dva meseca se je silno povečal izvoz mesa iz zagrebske klavnice. Dočim se prej ni skoraj nič izvozilo, se je v zadnjih dveh mesecih izvozilo nad 700.000 kg mesa.

Nemški gospodarski delegat dr. Clodius je podpisal v Rimu protokol o oceni premoženja nemških emigrantov iz Južne Tirolske. Od tega premoženja bo dobila sedaj

Nemčija od Italije veliko vsoto svobodnih deviz.

Podpisana je bila nova trgovinska pogodba med Francijo in Grčijo. Z novo pogodbo se bodo trgovinski odnosi med obema državama znatno povečali.

Bolgarska vlada je določila kredit 1100 milijonov levov za razširjenje železniške mreže.

V Romunijo so prišli egiptski, sirjski in palestinski veletrgovci, da bi nakupili večje količine celuloze in papirja, ki so ga doslej kupovali na švedskem. Tudi večje količine romunske moke nameravajo nakupiti.

Romunska je zvišala kredite za premiranje izvoza živine in mesa za 40 milijonov levov.

Uprava romunskih železnic je zvišala prevoznino za petrolej za 15%.

Grška vlada je odredila popis vseh zalog bombaža.

Naša trgovinska bilanca v l. 1940.

Najbolj se je lani povečal naš uvoz iz Nemčije, ki se je povečal za 650 milijonov din ali za 28'66 odstotkov. V trgovini z Nemčijo smo postali zato visoko pasivni, za več kot pol milijarde din. Tudi iz Italije se je naš uvoz znatno povečal, za 112'2 milijona, istočasno pa se je povečal tudi naš izvoz v Italijo, da smo ostali z njo vendar še aktivni. Kako smo bili s posameznimi državami v primeri z l. 1938. aktivni ali pasivni, kažejo naslednje številke (vse v milijonih din):

	1939	1938
Češko-Moravska	+ 460'2	- 131'6
Belgija	+ 292'9	+ 289'6
Anglija	+ 124'7	+ 53'8
Madžarska	+ 118'8	+ 51'9
Švica	+ 108'5	- 12'2
Grčija	+ 77'3	+ 64'0
Francija	+ 43'4	- 66'7
Egipt	+ 41'2	+ 0'3
Nizozemska	+ 35'7	+ 50'2
Švedska	+ 30'4	- 3'0
Italija	+ 26'5	- 120'3
Tunis	+ 34'1	+ 29'8
Albanija	+ 28'1	+ 28'9
Nemčija	- 506'1	+ 195'7
Bolgarska	+ 0'3	- 2'3
Romunija	- 65'1	- 54'3
Poljska	- 53'4	+ 37'3
Albanija	+ 28'1	+ 28'9
Brit. Indija	- 50'9	- 70'8
Brazilijska	- 50'6	- 42'3
Urugvaj	- 14'3	- 39'9
Avstralija	- 11'8	- 13'6
Nizoz. Indija	- 11'5	- 29'5
Turčija	- 4'4	+ 6'0

Doma in po svetu

Predsednik vlade Dragiša Cvetković je dal ob obletnici ustanovitve svoje prve vlade obširno izjavo, v kateri je podal glavna načela svoje vlade. Naloga njegove vlade je bila doseči konsolidacijo notranjih razmer. To je bilo dosegljivo le na ta način, da se je obnovilo zaupanje med Hrvati in Srbi. Svojo nalogo je razumel z vso resnostjo in iskrenostjo ter tudi z upoštevanjem mednarodnega položaja. Ze v prvi deklaraciji je naglasil, da se morajo opustiti metode preteklosti in brezplodno kritiziranje. Nato je v proračunski debati naglasil, da je sporazum mogoč le, če se Hrvatim da resnična enakopravnost. Min. predsednik je nato omenjal, kako so nekateri sprejeli njegova prizadevanja s skepticizmom, mnogi pa tudi s polno vero. Podlaga vsega sporazuma sta bila zaupanje in pravica in že prvi sestanki z dr. Mačkom so dali upanja, da bo sporazum dosežen. Nato je govoril o sporazumu samem ter naglasil podpora, ki jo je dobil na najvišjem mestu. O pomenu sporazuma je dejal: Po zaslugi razumevanja dr. Mačka smo v najbolj kritičnih časih mednarodne situacije mogli odločno in jasno naglasiti, da je naša domovina slojna in duhovno zedinjena in pripravljena, da brani svoje meje. V tem je največji pomen sporazuma. Ko bo zgovorina presojala pomen sporazuma, bo morala priznati, da sva dr. Maček in jaz storila svojo dolžnost. Morejo se kritizirati nedostatk, ki jih ima sporazum, toda eno je gotovo: brez sporazuma in sodelovanja Srbov, Hrvatov in Slovencev ne bi mogel funkcionirati naš državni mehanizem in mi ne bi bili zadostno pripravljeni. Min. predsednik je nato poudaril, da je sporazum omogočil izvrševanje velike

jugoslovanske misije. Tudi dr. Maček je potrdil svojo jugoslovansko orientacijo. Mnogo važnejša ko debata o mejah banovin je naša skrb, da branimo zunanje meje Jugoslavije. Svojo izjavo je zaključil min. predsednik Cvetković, da je neobhodno potrebno, da se izvede temeljita reforma naše politike.

Delegacija madžarske manjšine je obiskala predsednika vlade Cvetkovića ter mu predložila svoje želje. Predsednik vlade je izjavil, da bodo pravice madžarske manjšine spoštovane. Izjava predsednika vlade je bila od budimpeštanskega tiska sprejeta z velikim zadovoljenjem. Pri volitvah bo nastopila madžarska manjšina skupno z JRR.

»Seljaški dom«, glavno glasilo HSS, piše, da zahteva predsednik dr. Maček volitve tako za hrvatski sabor kot tudi za beograjsko skupščino ter da je v tej zahtevi ves hrvatski narod z njim solidaren. Volitve za hrvatski sabor so potrebne, da bi se pospešila ureditev banovine Hrvatske. Volitve v skupščino pa so potrebne, ker ni brez njih mogoča dokončna notranja preureditev države. Mnenje nekaterih srbskih politikov, da se morajo še pred volitvami določiti meje med Hrvatsko in Srbijo, ni pravilno, ker se mora o tem zaslišati prava narodna volja, za kar pa so potrebne volitve.

Akcija za združitev vseh radikalov bo najbrže propadla, ker delajo razna osebna vprašanja prevelike težkoče.

Banska uprava v Zagrebu bo ustanovila posebno poverništvo za kontrolo cen. V njem bodo poleg zastopnikov banske oblasti tudi zastopniki gospodarskih organizacij.

Objavljena bo uredba o ustanovitvi Hrvatskega Rdečega križa, ki bo imel svoj glavni sedež v Zagrebu, njegov pododsek pa bo v Splitu. Zveza z beograjskim Rdečim križem bo samo reprezentativna.

Domače tvornice za steklo so zvišale cene za 15%.

V banovini Hrvatski se je lani pokadilo tobaka za 470 milijonov din.

Tvornica metel in krtač v Vel. Gorici je pogorela. 50 delavcev je ob delo.

Sladkorja so proizvele naše sladkorne tovarne v kampanji 1939./40. 11.939 vagonov, v prejšnji pa le 8565 vagonov.

Proizvodnja oljčnega olja v Dalmaciji znaša letos 200 vagonov, od katerih je bilo domačim podjetjem prodanih 50 vagonov.

Vodja avstrijskih legitimistov baron Wiesner je umrl v Würzburgu v starosti 70 let. Wiesner je bil po zasedbi Avstrije najprej od nar. socialistov prepeljan v koncentracijsko taborišče v Buchenwaldu, kasneje pa konfiniran v Würzburgu.

Bivši avstrijski podkancelar knez Starhemberg je vstopil kot prostovoljec v francosko vojsko.

Na Poljsko so prišli zastopniki ameriškega Rdečega križa, da nudijo pomoč poljskemu prebivalstvu. Zastopniki Rdečega križa so bili sprejeti od generalnega guvernerja, ki jim je obljubil, da bo podpiral prizadevanje ameriškega Rdečega križa.

Prebivalci nekaterih okoliških krajev pri Pragi so dobili oblasti poziv, da se preselijo v druge kraje, ker bodo v okolici Prage naseljeni baltički Nemci, da bo Praga obdana od močnega obroča nemškega prebivalstva.

Danski ministrski predsednik je izjavil, da ima Danska zaradi vojne velikansko škodo, ki je skoraj nepopravljiva. Danska je zato v silno težavnem gospodarskem položaju.

Cordell Hull je v razgovoru z novinarji izjavil, da ima njegov trgovinski sporazum z Vel. Britanijo ta cilj, da prepreči, da bi totalitarizem in avtoritarna zajela velike narode. Znova se morajo obnoviti načela svobodne mednarodne trgovine. Prepričan je, da bodo ta načela tudi zmogala.

V Italiji nameravajo uvesti enotne obleke, nogavice, srajce in čevlje, ki bi se proizvajale le iz domačega materiala ter le v dva do tri tipe. Cene te tipizirane obleke in obutve bi bile v vsej Italiji enotne. Če se ta predlog izvede, bo marsikateri obrtnik brez posla.

Londonska vlada se pogaja z grškimi ladijskimi lastniki za zakup okoli 60 grških trgovskih ladij. Zakupnina bi znašala od 17 do 21 šillingov za tona.

V ladjedelnicah Združenih držav Sev. Amerike građe sedaj 222 vojnih ladij s skupno tonažo 1.157.365 ton.

347 radijskih postaj je v Ameriki ter nad 33 milijonov radijskih naročnikov. 34% rodbin ima v svoji hiši več kot en radijski aparat.

Iz krompirjevih olupkov so začeli v Nemčiji izdelovati časopisni papir.